

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Εφαρμογή διατάξεων του κανονισμού (ΕΕ) 2021/784 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2021 σχετικά με την πρόληψη της διάδοσης του τρομοκρατικού περιεχομένου στο διαδίκτυο και λοιπές ρυθμίσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης»

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε από τη Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, αποτελείται από τρία (3) Μέρη (Α΄-Γ΄) και είκοσι επτά (27) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου άρθρου, που ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος του νόμου.

Με το Μέρος Α΄ (Κεφάλαια Α΄-ΙΒ΄, άρθρα 1-23), υπό τον τίτλο «Εφαρμογή διατάξεων του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/784 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2021 σχετικά με την πρόληψη της διάδοσης τρομοκρατικού περιεχομένου στο διαδίκτυο», όπως επισημαίνεται στην Αιτιολογική Έκθεση, «επιδιώκεται η θέσπιση μέτρων εσωτερικού δικαίου για την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/784 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2021 στην εθνική έννομη τάξη σχετικά με την πρόληψη της διάδοσης τρομοκρατικού περιεχομένου στο διαδίκτυο (L 172)». Ειδικότερα, με το Κεφάλαιο Α΄, υπό τον τίτλο «Σκοπός και αντικείμενο» (άρθρα 1 και 2), ορίζεται:

Στο άρθρο 1, ο διττός σκοπός του νομοσχεδίου, που είναι, όπως αναφέρεται στο νομοσχέδιο, α. η θέσπιση μέτρων εσωτερικού δικαίου για την αποτελεσματική και πλήρη εφαρμογή στην εθνική έννομη τάξη του Κανονι-

2

σμού (ΕΕ) 2021/784 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2021 σχετικά με την πρόληψη της διάδοσης τρομοκρατικού περιεχομένου στο διαδίκτυο (L 172), και β. η αντιμετώπιση της παράνομης χρήσης των υπηρεσιών φιλοξενίας για τη διάδοση τρομοκρατικού περιεχομένου στο διαδίκτυο, προκειμένου να διασφαλιστεί η ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Στο άρθρο 2, το πολλαπλό αντικείμενο του νομοσχεδίου, που είναι, όπως αναφέρεται σε αυτό, 1. Ο καθορισμός των εθνικών αρχών οι οποίες είναι αρμόδιες για α) την έκδοση εντολών αφαίρεσης τρομοκρατικού περιεχομένου από το διαδίκτυο, β) τον έλεγχο των διασυνοριακών εντολών αφαίρεσης τρομοκρατικού περιεχομένου από το διαδίκτυο, γ) την εποπτεία της εφαρμογής των ειδικών μέτρων από τους παρόχους υπηρεσιών φιλοξενίας και δ) την επιβολή των ποινικών και διοικητικών κυρώσεων των άρθρων 12 έως 15, αντιστοίχως. 2. Ο καθορισμός των αρμοδιοτήτων των εθνικών αρχών του άρθρου 5 και η παροχή προς αυτές των αναγκαίων πόρων για την επίτευξη των στόχων και την εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους που προβλέπονται στο άρθρο 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/784. 3. Η θέσπιση αποτελεσματικών μέσων και διαδικασιών έννομης προστασίας των παρόχων υπηρεσιών φιλοξενίας και των παρόχων περιεχομένου. 4. Η δημιουργία μητρώου παρόχων υπηρεσιών φιλοξενίας που είτε έχουν την κύρια εγκατάστασή τους στην Ελλάδα είτε έχουν ορίσει νόμιμο αντιπρόσωπό τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο οποίος κατοικεί ή είναι εγκατεστημένος στην Ελλάδα, και ο καθορισμός του περιεχομένου, του τρόπου τήρησης του μητρώου, των όρων και των προϋποθέσεων για την παροχή στοιχείων και πληροφοριών του μητρώου προς τις αρμόδιες αρχές ή προς τρίτους, καθώς και η θέσπιση των εγγυήσεων για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που περιλαμβάνονται στο μητρώο. 5. Ο καθορισμός αναλογικών, αποτελεσματικών και αποτρεπτικών κυρώσεων για τις πράξεις και τις παραλείψεις που συνιστούν παράβαση του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/784, όπως αναφέρονται στην παρ. 1 των άρθρων 12, 14 και 15 του παρόντος.

Με το Κεφάλαιο Β΄, υπό τον τίτλο «Πεδίο εφαρμογής και ορισμοί» (άρθρα 3 και 4), ορίζεται το πεδίο εφαρμογής του νομοσχεδίου (άρθρο 3) και δίδονται οι ορισμοί των εννοιών που είναι κρίσιμες για την εφαρμογή του (άρθρο 4).

Με το Κεφάλαιο Γ΄, υπό τον τίτλο «εθνικές αρχές» (άρθρο 5) καθορίζονται οι εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή του νομοσχεδίου.

Με το Κεφάλαιο Δ΄, υπό τον τίτλο «Εθνική αρχή έκδοσης εντολών αφαίρεσης και ελέγχου διασυνοριακών εντολών αφαίρεσης τρομοκρατικού πε-

ριεχομένου» (άρθρα 6 και 7), εισάγονται ρυθμίσεις για τις αρμοδιότητες των εθνικών αρχών έκδοσης εντολών αφαίρεσης, και ελέγχου διασυνοριακών εντολών αφαίρεσης τρομοκρατικού περιεχομένου (άρθρο 6), και για τον ορισμό των σημείων επαφής για την εφαρμογή των ανωτέρω, που είναι η Διεύθυνση Αντιμετώπισης Ειδικών Εγκλημάτων Βίας (εφεξής Δ.Α.Ε.Ε.Β.) και η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (εφεξής Ε.Υ.Π.) (άρθρο 7). Με το Κεφάλαιο Ε΄, υπό τον τίτλο «Εθνική αρχή εποπτείας της εφαρμογής των ειδικών μέτρων του άρθρου 5 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/784 και επιβολής διοικητικών κυρώσεων, καθορίζονται οι αρμοδιότητες της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (εφεξής Ε.Ε.Τ.Τ.) ως εθνικής αρχής εποπτείας της εφαρμογής των ειδικών μέτρων του άρθρου 5 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/784, με σκοπό την αντιμετώπιση της κατάχρησης υπηρεσιών φιλοξενίας (άρθρο 8). Με το Κεφάλαιο ΣΤ΄, υπό τον τίτλο «Μητρώο παρόχων υπηρεσιών φιλοξενίας και αρχείο εντολών αφαίρεσης» (άρθρα 9-11), ιδρύονται στην Ε.Ε.Τ.Τ. μητρώο παρόχων υπηρεσιών φιλοξενίας (άρθρο 9) και αρχείο εντολών αφαίρεσης (άρθρο 10), και ρυθμίζονται ζητήματα τήρησης, λειτουργίας και πρόσβασης σε αυτά (άρθρο 11). Με το Κεφάλαιο Ζ΄, υπό τον τίτλο «Ποινικές διατάξεις και κυρώσεις» (άρθρα 12-13), θεσπίζονται ποινικές διατάξεις και κυρώσεις αναφορικά με την παράβαση της υποχρέωσης αφαίρεσης ή απενεργοποίησης της πρόσβασης σε τρομοκρατικό περιεχόμενο σε όλα τα κράτη μέλη, το αργότερο εντός μιας ώρας από την παραλαβή της εντολής αφαίρεσης, καθώς και αναφορικά με την παράβαση της υποχρέωσης άμεσης ενημέρωσης για τρομοκρατικό περιεχόμενο που συνεπάγεται επικείμενη απειλή για τη ζωή, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/784 (άρθρο 12). Περαιτέρω, εισάγονται ρυθμίσεις για τη συμμετοχή στις ανωτέρω πράξεις και παραλείψεις προσώπων με ιδιαίτερες ιδιότητες, που προσδιορίζονται (άρθρο 13 του νομοσχεδίου). Με το Κεφάλαιο Η΄, υπό τον τίτλο «Διοικητικές κυρώσεις» (άρθρα 14-15), ρυθμίζονται ζητήματα διοικητικών κυρώσεων που επιβάλλει η ΕΕΤΤ σε παρόχους υπηρεσιών φιλοξενίας που έχουν την κύρια εγκατάστασή τους στην Ελλάδα ή που έχουν ορίσει νόμιμο αντιπρόσωπο στην Ελλάδα, στο πλαίσιο της εποπτικής της αρμοδιότητας, και προσδιορίζεται η διαδικασία ελέγχου και επιβολής των ως άνω κυρώσεων (άρθρο 15). Με το Κεφάλαιο Θ΄, υπό τον τίτλο «Έννομη προστασία παρόχων» (άρθρα 16-17), εισάγονται ρυθμίσεις για την έννομη προστασία των παρόχων υπηρεσιών φιλοξενίας και των παρόχων περιεχομένου κατά των εντολών αφαίρεσης του ως άνω περιεχομένου (άρθρο 16), με δικαστική προσφυγή κατά αποφάσεων της Ε.Ε.Τ.Τ. (άρθρο 17). Με το Κεφάλαιο Ι΄, υπό τον τίτλο «Υποχρεώσεις διαφάνειας» (άρθρα 18-20), εισάγονται υποχρεώσεις διαφάνειας, ιδίως με τη σύνταξη εκθέσεων διαφάνειας, τόσο για τις αρ-

μόδιες εθνικές αρχές (άρθρο 18) και τους παρόχους υπηρεσιών φιλοξενίας (άρθρο 19), όσο και για το Υπουργείο Δικαιοσύνης (άρθρο 20). Με το Κεφάλαιο ΙΑ΄, υπό τον τίτλο «Τελικές διατάξεις» (άρθρα 21-22), ρυθμίζεται η σχέση μεταξύ των διαδικασιών του άρθρου 36Α του ν. 4689/2020 για τη δημόσια υποκίνηση σε τέλεση τρομοκρατικού εγκλήματος μέσω διαδικτύου, όπως τροποποιείται με το άρθρο 23 του παρόντος, και των διαδικασιών που θεσπίζονται με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/784 και με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις (άρθρο 21), και ορίζεται η στελέχωση και η λειτουργική υποστήριξη των αρμόδιων εθνικών αρχών για την εφαρμογή του Κανονισμού (άρθρο 22). Με το Κεφάλαιο ΙΒ΄, υπό τον τίτλο «Προσαρμογή των διατάξεων του εσωτερικού δικαίου στις προβλέψεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/784 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2021 σχετικά με την πρόληψη της διάδοσης τρομοκρατικού περιεχομένου στο διαδίκτυο» προσαρμόζεται το άρθρο 36Α του ν. 4689/2020 στις απαιτήσεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/784 (άρθρο 23).

Με το Μέρος Β΄ του νομοσχεδίου, υπό τον τίτλο «Λοιπές επείγουσες ρυθμίσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης σχετικά με τον ανακαθορισμό των καθηκόντων των επιθεωρητών συμβούλων, την επιτάχυνση της διαδικασίας ενώπιον του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου και την αναπλήρωση του δεύτερου εισαγγελικού λειτουργού του Ν. 5002/2022» (άρθρα 24-26), ρυθμίζονται λοιπά ζητήματα αρμοδιότητας Υπουργείου Δικαιοσύνης. Ειδικότερα, καθορίζονται εκ νέου τα καθήκοντα των επιθεωρητών συμβούλων, παράλληλα με την επιθεώρηση των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και των δικαστικών λειτουργών τους, και ο τρόπος ορισμού του δικαστικού υπαλλήλου επικουρίας τους (άρθρο 24), εισάγονται τροποποιήσεις στον Κώδικα περί του κατά το άρθρο 100 του Συντάγματος Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου (άρθρο 25) και καθορίζεται η αναπλήρωση του δεύτερου εισαγγελικού λειτουργού που έχει επιφορτισθεί με την έγκριση των διατάξεων άρσης απορρήτου επικοινωνιών για λόγους εθνικής ασφάλειας (άρθρο 26).

Με το Μέρος Γ΄ του νομοσχεδίου, υπό τον τίτλο «Έναρξη ισχύος», ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου (άρθρο 27).

II. Παρατηρήσεις επί του Μέρους Α΄

A. Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2021/784 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2021 σχετικά με την πρόληψη της διάδοσης τρομοκρατικού περιεχομένου στο διαδίκτυο (ΕΕ L 172/79) έχει αξιοποιήσει τη Σύσταση (ΕΕ) 2018/334 της Επιτροπής της 1ης Μαρτίου 2018 σχετικά με μέτρα για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του παράνομου περιεχομένου

στο διαδίκτυο (EE L 63/50) και συμπληρώσει τις ρυθμίσεις της Οδηγίας 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 «για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου και για την τροποποίηση της απόφασης 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου» (EE L 88/6), η οποία έχει ενσωματωθεί στην εθνική έννομη τάξη με το Μέρος Τρίτο του ν. 4689/2020. Σύμφωνα με το άρθρο 24 του Κανονισμού, εφαρμόζεται από την 7η Ιουνίου 2022. Ως Κανονισμός, έχει άμεση ισχύ στο εσωτερικό των εννόμων τάξεων των κρατών μελών, σε αντίθεση με την Οδηγία, η οποία χρήζει ενσωμάτωσης.

Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, έχει τεθεί σε ισχύ ενιαίο νομικό πλαίσιο, το οποίο επιχειρεί να αντιμετωπίσει το ειδικότερο ζήτημα της κατάχρησης των υπηρεσιών φιλοξενίας στην ψηφιακή ενιαία αγορά. Ιδιαίτερη ανησυχία έχει προκαλέσει, σύμφωνα με το Προοίμιο του Κανονισμού, η παράνομη χρήση των υπηρεσιών φιλοξενίας από τρομοκρατικές ομάδες και τους υποστηρικτές τους για τη διάδοση τρομοκρατικού περιεχομένου στο διαδίκτυο, προκειμένου να διαδίδουν το μήνυμά τους, να στρατολογούν και να ριζοσπαστικοποιούν οπαδούς και, γενικότερα, να συντονίζουν και να διευκολύνουν τρομοκρατικές δραστηριότητες. Οι πάροχοι υπηρεσιών φιλοξενίας, λόγω του κομβικού ρόλου που έχουν αποκτήσει στις επιγραμμικές αγορές και τα τεχνολογικά μέσα και δυνατότητες που συνδέονται με τις υπηρεσίες που παρέχουν, έχουν και ειδική κοινωνική ευθύνη να προστατεύουν τους χρήστες από παράνομο περιεχόμενο και να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της διάδοσης του τρομοκρατικού περιεχομένου μέσω των υπηρεσιών τους, διασφαλίζοντας, παράλληλα, την ελευθερία έκφρασης και την ελευθερία λήψης και μετάδοσης ιδεών και πληροφοριών, όπως επιβάλλεται σε μια ανοικτή και δημοκρατική κοινωνία. Για τον σκοπό αυτόν, οι αρμόδιες αρχές και οι πάροχοι υπηρεσιών φιλοξενίας πρέπει, αφενός, να υιοθετούν μέτρα που είναι αναγκαία, πρόσφορα, αναλογικά και αυστηρά στοχευμένα για την προστασία της δημόσιας ασφάλειας από τη διαδικτυακή διάδοση τρομοκρατικού περιεχομένου και, αφετέρου, να σέβονται το δικαίωμα νόμιμης λήψης και μετάδοσης πληροφοριών. Τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού, με γνώμονα την αποτελεσματική καταπολέμηση της διάδοσης τρομοκρατικού περιεχομένου μέσω του διαδικτύου, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα επαρκείς εγγυήσεις τήρησης του δικαιώματος δικαστικής προστασίας, της επιχειρηματικής ελευθερίας των παρόχων, αλλά και των θεμελιωδών δικαιωμάτων των χρηστών των ως άνω υπηρεσιών. Όπως αναφέρεται στο Προοίμιο του Κανονισμού (σκ. 10), «[η] ύπαρξη αποτελεσματικών επιγραμμικών μέτρων για την καταπολέμηση τρομοκρατικού πε-

ριεχομένου στο διαδίκτυο και η προστασία της ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης δεν αποτελούν αντικρουόμενους αλλά συμπληρωματικούς και αλληλοενισχυόμενους στόχους».

B. Οι σημαντικότερες αλλαγές που θεσπίζονται με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/784 είναι ιδίως οι ακόλουθες:

1. Η θέσπιση προθεσμίας μιας ώρας για την αφαίρεση του τρομοκρατικού υλικού ή την απενεργοποίηση της πρόσβασης σε αυτό, με αφετηρία τη λήψη της εντολής αφαίρεσης που εκδίδεται από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές, όταν επαπειλείται η πρόκληση σοβαρής βλάβης, π.χ. επικείμενη απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας ενός ατόμου (άρθρο 3 του Κανονισμού). Ειδική διαδικασία θεσμοθετείται προκειμένου για διασυννοριακές εντολές αφαίρεσης (άρθρο 4 του Κανονισμού).

2. Η οριοθέτηση της έννοιας του «τρομοκρατικού περιεχομένου» ως υλικού, το οποίο, διαζευκτικώς: υποκινεί ή υποστηρίζει τη διάπραξη τρομοκρατικών εγκλημάτων ή τη συμμετοχή ή κάθε είδους συμβολή σε αυτές, προωθεί, άμεσα ή έμμεσα, τις δραστηριότητες τρομοκρατικών οργανώσεων, π.χ. εξυμνεί τρομοκρατικές πράξεις ή παρέχει οδηγίες και τεχνικές για τη διάπραξη τρομοκρατικών εγκλημάτων ή συνιστά απειλή για τη διάπραξη τρομοκρατικών εγκλημάτων που αναφέρονται στο άρθρο 3 παρ. 1 της Οδηγίας 2017/541 (άρθρο 2 στοιχ. 7 του Κανονισμού).

3. Η θεσμοθέτηση ευθύνης των επιγραμμικών παρόχων υπηρεσιών φιλοξενίας, οι οποίοι οφείλουν να αποτρέπουν την κατάχρηση των υπηρεσιών τους για την τέλεση παράνομων δραστηριοτήτων από τρίτα πρόσωπα και ιδίως για τη διακίνηση τρομοκρατικού υλικού, αλλά και να λαμβάνουν τα αναγκαία προληπτικά μέτρα για να προστατεύουν τις υπηρεσίες και τους χρήστες τους από τις ανωτέρω καταχρήσεις.

4. Η διαμόρφωση ενιαίου και συνεκτικού πλαισίου συνεργασίας μεταξύ παρόχων υπηρεσιών διαδικτύου, κρατών μελών και Ευροpol, με σκοπό την άμεση αφαίρεση του τρομοκρατικού υλικού από το διαδίκτυο σε εκτέλεση των διατάξεων αφαίρεσης που εκδίδονται από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές («αρχή της επαγρύπνησης» ή της άμεσης αφαίρεσης τρομοκρατικού υλικού-«twenty four seven»), άρθρα 5 και 14 του Κανονισμού.

5. Η δημιουργία από τους παρόχους υπηρεσιών διαδικτύου αποτελεσματικών μηχανισμών υποβολής παραπόνων εκ μέρους των παρόχων περιεχομένου, σε περιπτώσεις άδικης και αδικαιολόγητης αφαίρεσης υλικού που δεν συνιστά τρομοκρατικό υλικό, και άμεσης αποκατάστασής του (άρθρο 10 του Κανονισμού).

6. Η διασφάλιση της διαφάνειας και της λογοδοσίας μέσω της καθιέρωσης της υποχρέωσης υποβολής και δημοσίευσης ετήσιων εκθέσεων των πα-

ρόχων υπηρεσιών, με στοιχεία όπως ο αριθμός των εντολών αφαίρεσης, ο αριθμός των περιπτώσεων κατά τις οποίες δεν κατέστη δυνατόν να εκτελεσθούν εντολές αφαίρεσης και τυχόν ειδικά μέτρα που ζητήθηκαν και ελήφθησαν (άρθρο 7 του Κανονισμού).

7. Η θέσπιση ποινών και διοικητικών κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των παρόχων υπηρεσιών φιλοξενίας προς τις διατάξεις των αρμόδιων αρχών για την αφαίρεση του υλικού. Σημειώνεται ότι, σε περίπτωση συστηματικής ή συνεχιζόμενης μη συμμόρφωσης του παρόχου, επιβάλλεται χρηματική ποινή ύψους έως και 4% του συνολικού κύκλου εργασιών του παρόχου υπηρεσιών φιλοξενίας κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος (άρθρο 18 του Κανονισμού).

8. Η διασφάλιση εγγυήσεων παροχής αποτελεσματικής έννομης προστασίας στους θιγόμενους από τα μέτρα αφαίρεσης του περιεχομένου ή της πρόσβασης σε αυτό, είτε πρόκειται για παρόχους της επιγραμμικής αγοράς είτε για παρόχους περιεχομένου (άρθρο 9 του Κανονισμού). Για τον σκοπό αυτόν, πρέπει οι πάροχοι περιεχομένου να πληροφορούνται από τους παρόχους υπηρεσιών φιλοξενίας τους λόγους επιβολής των ανωτέρω μέτρων, εκτός εάν οι αρμόδιες εθνικές αρχές κρίνουν ότι συντρέχουν λόγοι δημόσιας ασφάλειας.

III. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 6 παρ. 1 στοιχ. δ´

Στο άρθρο 6 παρ.1 στοιχ. δ´ ορίζεται ότι οι εισαγγελικοί λειτουργοί της περ. α´ της παρ. 1 του άρθρου 5 του παρόντος «ελέγχουν τις διασυνοριακές εντολές αφαίρεσης αυτεπαγγέλτως ή μετά από αίτηση του παρόχου υπηρεσιών φιλοξενίας ή του παρόχου περιεχομένου που έχει έννομο συμφέρον, εντός των προθεσμιών και σύμφωνα με τους όρους και τη διαδικασία που προβλέπονται στο άρθρο 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/784». Δεδομένου ότι στο άρθρο 4 παρ. 3 του Κανονισμού ορίζεται το αντικείμενο ελέγχου των διασυνοριακών εντολών αφαίρεσης, θα συνέβαλε στην απρόσκοπτη εφαρμογή του Κανονισμού στην εθνική έννομη τάξη να συμπληρωθεί το ως άνω κείμενο ως εξής: «ελέγχουν τις διασυνοριακές εντολές αφαίρεσης για σοβαρές παραβιάσεις του Κανονισμού και του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, αυτεπαγγέλτως ή μετά από αίτηση του παρόχου υπηρεσιών φιλοξενίας ή του παρόχου περιεχομένου που έχει έννομο συμφέρον, εντός των προθεσμιών και σύμφωνα με τους όρους και τη διαδικασία που προβλέπονται στο άρθρο 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/784».

8

2. Επί του άρθρου 11

Δεδομένου ότι το άρθρο 11 εντάσσεται συστηματικά και ουσιαστικά στο Κεφάλαιο ΣΤ΄, καθόσον ρυθμίζει την πρόσβαση στο μητρώο παρόχων υπηρεσιών φιλοξενίας και στο αρχείο εντολών αφαίρεσης, ο Πίνακας Περιεχομένων χρήζει διόρθωσης, γιατί εντάσσει το εν λόγω άρθρο στο Κεφάλαιο Ζ΄ του παρόντος.

3. Επί του άρθρου 13 παρ. 2

Η προτεινόμενη ρύθμιση ορίζει ότι «[ε]πίσης αυτοурγοί των πράξεων του άρθρου 12, κατά την έννοια της παρ. 1 του παρόντος, θεωρούνται και: α) όσοι δυνάμει νόμου ή δικαστικής απόφασης ή διάταξης τελευταίας βούλησης είναι διαχειριστές αλλότριας περιουσίας και β) ο διοικητής αλλοτρίων, ο επίτροπος, ο κηδεμόνας σύμφωνα με τα άρθρα 730 έως 740, 1589 έως 1654, 1865 και 1866 του Αστικού Κώδικα». Συναφώς, παρατηρείται ότι το άρθρο 1865 του Αστικού Κώδικα, στο οποίο γίνεται παραπομπή, έχει καταργηθεί με το άρθρο 82 παρ. 8 εδ. ε΄ του ν. 4182/2013. Το Κεφάλαιο Η΄ (άρθρα 61-64) του ν. 4182/2013 ρυθμίζει τα θέματα της σχολάζουσας κληρονομίας, σε συνδυασμό με τα άρθρα 1866 (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 82 παρ. 8 εδ. ε΄ του ν. 4182/2013, το οποίο κατήργησε το εδάφιο β΄ του άρθρου 1866), 1867, 1868 και 1870 (το άρθρο 1869, επίσης καταργήθηκε με τον ως άνω νόμο).

Περαιτέρω, στην κατ΄ άρθρο ανάλυση της αξιολογούμενης ρύθμισης επισημαίνεται ότι «στις παρ. 2 και 3 προβλέπεται η ιδιαίτερη ποινική μεταχείριση προσώπων, η οποία δικαιολογείται από την ιδιαίτερη σχέση πίστης και τα καθήκοντα επιμέλειας και εποπτείας που απορρέουν από αυτή».

4. Επί του άρθρου 15 παρ. 4 και 5

Σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 1 του Κανονισμού, τα κράτη μέλη ορίζουν τους κανόνες για τις ποινές που επιβάλλονται σε περίπτωση παραβίασής του από παρόχους υπηρεσιών φιλοξενίας και λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν την εφαρμογή τους. Οι κυρώσεις που επιβάλλονται οφείλουν να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές και κοινοποιούνται υποχρεωτικώς στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έως την 7η Ιουνίου 2022. Περαιτέρω, η παρ. 2 του ίδιου άρθρου ορίζει ότι τα κράτη μέλη διασφαλίζουν αν θα επιβάλουν ποινή και, κατά τον προσδιορισμό του είδους και του επιπέδου της ποινής, λαμβάνουν υπόψη όλες τις σχετικές περιστάσεις, στις οποίες περιλαμβάνονται: α) η φύση, η βαρύτητα και η διάρκεια της

παράβασης, β) αν η παράβαση έγινε εκ προθέσεως ή εξ αμελείας, γ) προηγούμενες παραβάσεις του παρόχου υπηρεσιών φιλοξενίας, δ) η οικονομική ισχύς του παρόχου υπηρεσιών φιλοξενίας, ε) το επίπεδο συνεργασίας του παρόχου υπηρεσιών φιλοξενίας με τις αρμόδιες αρχές, στ) η φύση και το μέγεθος του παρόχου υπηρεσιών φιλοξενίας, ιδίως αν είναι πολύ μικρή, μικρή ή μικρομεσαία επιχείρηση, ζ) ο βαθμός υπαιτιότητας του παρόχου υπηρεσιών φιλοξενίας, λαμβανομένων υπόψη των τεχνικών και οργανωτικών μέτρων που έχει λάβει ο πάροχος υπηρεσιών φιλοξενίας για να συμμορφωθεί με τον Κανονισμό.

Οι ανωτέρω διατάξεις, όπως και η προτεινόμενη ρύθμιση του άρθρου 15, υιοθετούν, ως προς τον προσδιορισμό του είδους και του ύψους των διοικητικών κυρώσεων που επιβάλλονται από την Ε.Ε.Τ.Τ. για παραβάσεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/784 από τους παρόχους υπηρεσιών φιλοξενίας, ρυθμίσεις ανάλογες προς αυτές των άρθρων 1, 2 παρ. 2, 3 παρ. 6 και 4 παρ. 13 της Οδηγίας 2019/2161 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2019 «για την τροποποίηση της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και των οδηγιών 98/6/ΕΚ, 2005/29/ΕΚ και 2011/83/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά την καλύτερη επιβολή και τον εκσυγχρονισμό των κανόνων της Ένωσης για την προστασία των καταναλωτών» (ΕΕ L 328 της 18ης Δεκεμβρίου 2019 (γνωστή ως «Νέα Συμφωνία για τους καταναλωτές, New Deal for consumers») αναφορικά με την επιβολή κυρώσεων για παραβίαση των βασικών ενωσιακών ρυθμίσεων σχετικών με την προστασία του καταναλωτή στην ψηφιακή ενιαία αγορά. Οι ως άνω ρυθμίσεις ενσωματώθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 4933/2021. Υπό το πρίσμα αυτό, επισημαίνονται, συναφώς, τα ακόλουθα:

α) Η παρ. 4 του άρθρου 15 του παρόντος ορίζει ότι, η Ε.Ε.Τ.Τ., με ειδικά αιτιολογημένη απόφασή της, και μετά από προηγούμενη ακρόαση του παρόχου υπηρεσιών φιλοξενίας ή του νόμιμου αντιπροσώπου του, επιβάλλει μια από τις κατωτέρω κυρώσεις για κάθε παράβαση: α) σύσταση, β) διοικητικό πρόστιμο. Χρήζει διερεύνησης η δυνατότητα σωρευτικής επιβολής των ως άνω κυρώσεων κατά την κρίση της αρμόδιας αρχής, όπως σε άλλες παρόμοιες διατάξεις (π.χ. άρθρο 23 ν. 4933/2022).

β) Επιπλέον, στην περ. α) της παρ. 4 του άρθρου 15 του παρόντος γίνεται μνεία στη διοικητική κύρωση της σύστασης προς τον πάροχο για συμμόρφωση προς ορισμένη υποχρέωση εντός προθεσμίας που ορίζεται από την Ε.Ε.Τ.Τ. Θα μπορούσε, ενδεχομένως, κατά τις περιστάσεις, στο πλαίσιο της επιταγής της αποτελεσματικότητας των κυρώσεων σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 1 του Κανονισμού, να ορισθεί ότι η σύσταση της αρμόδιας αρχής προς τον πάροχο καταλαμβάνει όχι μόνο την τέλεση εκ μέρους του συγκεκριμέ-

νης πράξης συμμόρφωσης, αλλά και την αποχή του από μελλοντικές παραβάσεις.

γ) Περαιτέρω, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 18 του Κανονισμού, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η συστηματική ή συνεχιζόμενη μη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 3 παρ. 3 υπόκειται «σε χρηματικές ποινές ύψους έως και 4% του συνολικού κύκλου εργασιών του παρόχου υπηρεσιών φιλοξενίας κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος». Στη διάταξη του άρθρου 15 παρ. 4β του νομοσχεδίου δεν γίνεται αναφορά «στο προηγούμενο οικονομικό έτος» για τον υπολογισμό του ποσοστού 4% επί του συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών του παρόχου, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ή έστω σε ετήσιο κύκλο εργασιών). Γεγονός που θα μπορούσε να προκαλέσει ασάφεια. Επίσης, ο Κανονισμός κάνει συγκεκριμένη μνεία (στο προαναφερθέν άρθρο 18 παρ. 3) στην υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν την επιβολή διοικητικού προστίμου ύψους έως και 4% επί του κύκλου εργασιών τους κατά τα ανωτέρω, ειδικά στις περιπτώσεις συστηματικής ή συνεχιζόμενης μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις του άρθρου 3 παρ. 3 (αφαίρεσης του τρομοκρατικού περιεχομένου ή απενεργοποίησης της πρόσβασης σε αυτό).

δ) Ενημερωτικώς συμπληρώνεται ότι οι ανωτέρω ενωσιακές ρυθμίσεις για την προστασία του καταναλωτή καταλαμβάνουν και την περίπτωση που δεν υπάρχουν πληροφορίες σχετικά με τον ετήσιο κύκλο εργασιών του παραβάτη, οπότε δεν μπορεί να υπολογισθεί το 4% του συνολικού παγκόσμιου κύκλου εργασιών του παραβάτη. Ζήτημα το οποίο θα μπορούσε, σπανιότερα πάντως, να ανακύψει και κατά την εφαρμογή των προτεινόμενων ρυθμίσεων. Στην περίπτωση αυτή το κενό καλύπτεται κατά την προμνημονευθείσα Οδηγία με την παροχή δυνατότητας στην αρμόδια αρχή να επιβάλλει πρόστιμο με μέγιστο ύψος τουλάχιστον 2 εκατομμύρια ευρώ. Αντίστοιχη ρύθμιση έχει περιληφθεί και στο άρθρο 23 του ν. 4933/2022, που ενσωματώνει την Οδηγία στην ελληνική έννομη τάξη.

5. Επί του άρθρου 16

Στο άρθρο 16 του νομοσχεδίου περιγράφεται η διαδικασία προσφυγής του παρόχου φιλοξενίας και του παρόχου περιεχομένου κατά της εντολής αφαίρεσης και κατά της αιτιολογημένης απόφασης που απορρίπτει αίτημα ελέγχου διασυννοριακής εντολής αφαίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών, το οποίο αποφαινεται σε πρώτο και τελευταίο βαθμό.

Θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο για την απρόσκοπτη εφαρμογή του Κανονισμού 2021/784 στην ελληνική έννομη τάξη, να γίνει ευθεία ή κατά παραπομπή αναφορά στα κριτήρια αξιολόγησης συγκεκριμένου υλικού ως τρομο-

κρατικού περιεχομένου που απαριθμούνται στο Προοίμιο του Κανονισμού (αρ.11), όπως η φύση και η διατύπωση των δηλώσεων, το πλαίσιο διατύπωσης τους, το εάν το υλικό παρήχθη από πρόσωπο ή ομάδα που περιλαμβάνεται στον ενωσιακό κατάλογο προσώπων, ομάδων ή οντοτήτων που εμπλέκονται σε τρομοκρατικές ενέργειες. Η αξιολόγηση θα πρέπει, επίσης, να εκτείνεται και στο εάν το συγκεκριμένο υλικό διαδίδεται στο κοινό για εκπαιδευτικούς, καλλιτεχνικούς ή ερευνητικούς σκοπούς ή για την πρόληψη ή την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ακόμα και εάν αποτελεί έκφραση επιθετικών ή αμφιλεγόμενων απόψεων κατά τη δημόσια συζήτηση (άρθρο 1 παρ. 3 του Κανονισμού 2021/784).

Αθήνα, 15 Νοεμβρίου 2023

Οι Εισηγητές
Αθανασία Διονυσοπούλου
Επίκουρη Καθηγήτρια
της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών
Δρ. Αθηνά Κοντογιάννη
Ειδικές Συνεργάτιδες

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών